

De vrije vrouw geldt nog steeds als een gevaar

Liesbeth Zegveld

Hoopvol keek ik uit naar de onlangs uitgebrachte [Emancipatienota 2027-2030](#). Vreemd eigenlijk, dacht ik, om de hoop op verbetering van het leven van de helft van de Nederlandse bevolking op te hangen aan een beleidsstuk. Op de gendergelijkheidsranglijst in het [Global Gender Gap](#)-rapport van het World Economic Forum was Nederland opnieuw gedaald, dit keer naar de 46ste plaats wereldwijd. Ooit stonden we in de top tien.

Tegenwoordig is het beleid in Nederland reactief. Incidenten komen groot in het nieuws, vooral geweld tegen vrouwen kan op publieke en dus politieke aandacht rekenen. Maar een visie ontbreekt. Geen enkele minister heeft de doorzettingskracht om echt iets te veranderen. De opmars van extreemrechts is zorgwekkend. De nostalgische hang naar het verleden die daar leeft, zet vrouwen terug, in plaats van vooruit. Harde maatregelen zijn nodig om het tij te keren.

Liesbeth Zegveld is hoogleraar gespecialiseerd in internationaal recht, mensenrechten en de juridische positie van oorlogsslachtoffers aan de UvA. Ze is voorzitter van Stichting Ministerie van Vrouwenzaken.

De Emancipatienota, die dit keer de titel *Vrijheid telt!* draagt, combineert opnieuw vrouwen met lhbt+-personen. Dat lot treft vrouwen steeds opnieuw. Tot in de jaren 2000 stond onder veel overheidsvacatures een standaardzin met de strekking dat vrouwen, leden van etnische minderheden en mensen met een beperking nadrukkelijk werden uitgenodigd te solliciteren. 9,2 miljoen vrouwen zijn kennelijk onvoldoende om beleid te rechtvaardigen dat specifiek over hen gaat. Waarom die combinatie met lhbt+-personen wordt gekozen, zegt de nota niet. Het op één hoop gooien van gediscrimineerde groepen verhult de eigen aard en omvang van vrouwendiscriminatie.

Ik lees in de nota vooral veel over subsidieregelingen voor vrouwennetwerken. Dat vrouwenvrijheden op dit moment nog zo actueel zijn, is te danken aan een buitengewoon actief maatschappelijk middenveld. Private samenwerkingsverbanden (zo'n honderdvijftig op dit moment!) zijn de grootste financiële pijler van het emancipatiebeleid van de overheid. Maar de overheid kiest met wie zij praat en wie zij financiert. Kleine vrouwenorganisaties worden vaak overgeslagen. Zo privatiseert de overheid haar emancipatiebeleid, maar houdt ze de macht met subsidies bij zich.

Judith Tielen (VVD), staatssecretaris voor Emancipatie en auteur van de nota, is *coördinerend* bewindspersoon. Het enige wat ze kan, is andere departementen proberen te overtuigen en beïnvloeden. Voor het daadwerkelijk aansturen van ambtenaren heeft ze geen bevoegdheid. Nou, ik kan u zeggen dat er veel ministeries zijn die niet willen. Die andere prioriteiten hebben. Die het probleem niet scherp genoeg op de radar hebben. Laat staan de gevolgen ervan.

De overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen voor gelijkheid van vrouwen als publiek belang. Dat kan alleen als er centraal, gezaghebbend beleid komt. En dát kan alleen als er een ministerie van Vrouwenzaken komt. Sommige problemen zijn zo omvangrijk en weerbarstig dat ze centrale visie en centrale regie vragen.

Een voorbeeld was ooit Volkshuisvesting. In 2010 werd het ministerie afgeschaft. Dat dat is misgelopen, weten we. Inmiddels is de minister van Volkshuisvesting terug. Een ander voorbeeld is klimaat. Vanwege de klimaatcrisis was een aparte minister onontkoombaar. En voor het huidige kabinet is er gelobbyd voor een ministerie van Digitalisering. De reden is dat dit thema de hele samenleving diep raakt, en daarom centrale regie vraagt. Dat ministerie is er niet gekomen, maar wel een staatssecretaris voor Digitale Economie en Soevereiniteit. Emancipatie hoort ook in dit rijtje.

Pensioenkloof van 40 procent

Neem het nieuwe pensioenstelsel dat sinds 1 januari 2026 geldt. In Nederland is de pensioenkloof tussen mannen en vrouwen 40 procent. In de EU doet alleen Malta het slechter. Met het nieuwe pensioenstelsel wordt dat nog erger. Daarin worden de werkjaren van twintigers en dertigers belangrijk voor de pensioenopbouw, omdat het geld dan langer de tijd heeft om te renderen. Dit zijn juist de jaren waarin vrouwen vaak minder werken omdat ze zorgtaken oppakken. Dat dit nieuwe pensioenstelsel er vandaag de dag nog doorkomt, is onvoorstelbaar. Vrouwen die nu 25 zijn, lopen over veertig jaar een grotere kans in de armoede te komen.

Dat juist dit nieuwe pensioenstelsel bovendien niet is aangegrepen om de geldkloof tussen vrouwen en mannen in bredere zin verder te dichten, is onnavolgbaar. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft zijn verantwoordelijkheid hier geheel verzaakt. En het emancipatiedoel waarvoor alle ministeries en dus ook SZW (en Financiën) verantwoordelijk zijn, heeft ook duidelijk het verschil niet kunnen maken.

Vrouwenrechten en emancipatie zijn niet links of rechts. Juist het politiek maken van vrouwenzaken leidt tot discriminatie

Een ministerie van Vrouwenzaken had deze blunder kunnen voorkomen. Het had in het beginstadium van het ontwerpen van het nieuwe pensioenstelsel de zwakheden ervan voor vrouwen blootgelegd. Het had het directe verband zichtbaar gemaakt tussen arbeidsparticipatie, kinderen, een evenwichtige verdeling van zorgtaken, en de kosten die dat met zich meebrengt. Het had laten zien dat het aantal gewerkte uren vaak géén keuze van het individu is.

Andere landen die het beter doen, hebben dat al lang ingezien. Het Verenigd Koninkrijk heeft een *Minister for Women and Equalities*. Spanje heeft sinds 2008 het *Ministerio de Igualdad*. Nieuw-Zeeland heeft al sinds 1984 een ministerie dat zich richt op vrouwenzaken: het *Ministry for Women*. Hetzelfde geldt voor Duitsland, Luxemburg, Denemarken, Frankrijk, Finland, IJsland en Noorwegen. Veel van deze landen staan in de top tien van de Global Gender Gap Index. Deze landen begrijpen wél dat gelijkheid de basis is van een bloeiende en zich ontplooiende samenleving.

Dan naar een ingewikkeld thema: macht. Dat een ministerie van Vrouwenzaken er niet is, heeft alles te maken met wie in Nederland de macht heeft. Hoe gaan we ervoor zorgen dat het er komt? First lady [Eleanor Roosevelt schreef](#) kort na haar intrek in het Witte Huis: „*It's up to the women.*” Ze riep vrouwen, ongeacht hun achtergrond of maatschappelijke status, op tot actie. Als we een ministerie van Vrouwenzaken willen, met de minister van Vrouwenzaken als vicepremier, hebben vrouwen macht nodig. Individuele ambtenaren kunnen het hun niet geven. Politieke partijen willen het hun niet geven. Partijen en politiek worden snel geassocieerd met links of rechts. Vrouwenrechten en emancipatie zijn niet links of rechts. Juist het politiek maken van vrouwenzaken leidt tot discriminatie.

Gebrek aan macht

Er zijn veel vrouwelijke politici. Ze verenigen zich enigszins. Meerdere partijen hebben een aparte vrouwenorganisatie. Maar dit leidt niet tot macht. Uiteindelijk worden ze overheerst door de partijpolitiek. Macht geven aan individuele vrouwen die kunnen meedoen, is wat anders dan vrouwen als groep macht geven. Het gaat niet alleen om deelname, maar ook om vertegenwoordiging.

Dat gebrek aan macht zit diep verscholen in een hardnekkig probleem van onze maatschappij. Die ervaart de vrije vrouw nog steeds als een gevaar. Schadelijk voor de vrije man. Schadelijk voor het gezin en huwelijk. Schadelijk voor het geboren en ongeborn kind.

De rechten van de vrije vrouw worden ingeperkt door de vrijheid en macht van anderen. Afbakening van haar vrijheid en macht is nog steeds een maatschappelijk en privaat belang. Een politiek belang. Het

gevolg is dat overheidsbemoeienis in Nederland nooit duurzaam in het belang van de vrouw is geweest. Geen enkel beleidsplan heeft de positie van vrouwen wezenlijk en structureel verbeterd.

Een ministerie van Vrouwenzaken vraagt politieke macht. Die moet van vrouwen zelf komen. En als de helft van de vrouwen zich vóór zo'n ministerie uitspreekt, doen miljoenen vrouwen mee.

Maak NRC jouw voorkeursbron op Google

Bij Google kan je nu zelf aangeven welke nieuwsbronnen jij vaker wil zien in je zoekresultaten. [Meer informatie](#)

[Kies NRC als voorkeursbron](#) Melding voorkeursbron sluiten